

ยื่นหนังสือต่อ พลตรี พลภัทร วรรณภักตร์ เลขานุการกองทัพบก

วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอให้ยกเลิกรายงาน/กระบวนการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่สร้างความขัดแย้ง และให้ปฏิรูประบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

เรียน หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง การปฏิรูประบบการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. แผนภาพสรุปสถานการณ์ปัญหาและข้อเสนอต่อการปฏิรูประบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๓. กรอบระยะเวลาการดำเนินงานปฏิรูประบบฯ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยกระบวนการพัฒนาประเทศที่ผ่านมามุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจจนขาดความสมดุลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจำนวนมากทั้งที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองและชนบทไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ชัดเจน เยียวยา หรือแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรมทั้งจากเจ้าของโครงการและหน่วยงานของรัฐที่ดูแลกำกับโครงการ ทำให้ปัจจุบันเกิดการคัดค้านโครงการพัฒนาเกือบทุกประเภท บางพื้นที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงทั้งระหว่างชุมชนกับเจ้าของโครงการทั้งภาครัฐและเอกชน ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐในฐานะผู้ดูแลกำกับโครงการ ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชนด้วยกันเอง ซึ่งจะส่งผลเสียในระยะยาวในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ดี ปัญหาดังกล่าวข้างต้นสามารถป้องกันและลดผลกระทบได้ โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มีบทบัญญัติรับรองสิทธิชุมชนและได้ให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพร่วมด้วย (การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ หรือ Environmental Health Impact Assessment : EHIA) หากแต่ระบบและโครงสร้างของระบบ EIA/EHIA ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมีปัญหาหลายด้าน และมีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ

๑. โครงสร้างการจัดการ ไม่โปร่งใส อยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายการเมือง
๒. เอื้ออำนวยให้มีการแสวงหาผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม
๓. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่ทั่วถึง สร้างความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน
๔. มีการใช้ข้อมูลเท็จในการจัดทำรายงาน มาตรการต่างๆ ที่ระบุไว้จึงไม่สามารถป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการดำเนินโครงการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ภาครัฐต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ในการเยียวยาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่มี

ดังนั้นเพื่อยุติความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมและลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการเยียวยาปัญหาผลกระทบอันเกิดจากโครงการพัฒนา รวมถึงให้ประเทศไทยมีเครื่องมือทางวิชาการที่มีความเป็นอิสระในการแสวงหาข้อมูลหลักฐานอย่างเที่ยงตรง รอบคอบ รอบด้าน ภายใต้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงมีข้อเสนอให้ คสช. ออกคำสั่งดำเนินการ ดังนี้

๑. ยกเลิกการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ที่กำลังสร้างความแตกแยกในชุมชน ปัจจุบัน จำนวน ๓ โครงการ เนื่องจากชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบถูกกีดกันไม่ให้เข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้จะอนุญาตให้จัดทำใหม่หลังจากที่มีการปฏิรูประบบ EIA/EHIA เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้แก่
 - ๑.๑ โครงการเหมืองแร่โพแทชจังหวัดอุดรธานี
 - ๑.๒ โครงการก่อสร้างท่าเรือคลองรั้วเพื่อขนส่งถ่านหิน จังหวัดกระบี่
 - ๑.๓ โครงการขยายพื้นที่ขอสัมปทานเหมืองแร่ทองคำ จ.เลย
๒. ปฏิรูประบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ให้แล้วเสร็จภายใน ๓ เดือน โดยครอบคลุม ประเด็นสำคัญ ๕ ด้าน ๒๐ เรื่อง เป็นอย่างน้อย ดังต่อไปนี้
 - ๒.๑ ด้านหลักการ เพื่อให้การกำหนดนโยบายสาธารณะต่างๆ เป็นนโยบายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงควรกำหนดให้ต้องดำเนินการดังนี้
 - ๑) ทำการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ก่อน และกำหนดให้ต้องใช้เป็นข้อมูลในพัฒนาโครงการ การประเมินผลกระทบในระดับโครงการโดยศึกษาความเหมาะสมและคุ้มประโยชน์ และมีการวิเคราะห์ต้นทุนสิ่งแวดล้อมและสังคมร่วมด้วย
 - ๒) หากการประเมินผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพบ่งชี้ว่าผลกระทบมีความรุนแรงและไม่อาจมีมาตรการลดผลกระทบอย่างเหมาะสมและปฏิบัติได้จริง หรือไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ต้องเป็นเหตุให้ยุติโครงการได้
 - ๓) ปรับปรุงกฎ/กติกาที่สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพ
 - ๔) สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการแสดงข้อมูลหลักฐานและความคิดเห็นในกระบวนการมีส่วนร่วม
 - ๒.๒ ด้านโครงสร้างการบริหารงาน จะต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารดังนี้
 - ๑) ให้มีการจัดตั้งกองทุนการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA/EHIA Fund) ที่เป็นอิสระเพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลางทางวิชาการ โดยเรียกเก็บเงินจากเจ้าของโครงการลงทุน เพื่อตัดวงจรการว่าจ้างจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยตรงระหว่างเจ้าของโครงการและผู้รับจ้าง ซึ่งกองทุนดังกล่าวจะต้องมีระเบียบวิธีปฏิบัติในการบริหาร

กองทุนที่โปร่งใสชัดเจน ปลอดจากอิทธิพลของฝ่ายการเมืองโดยให้แยกขาดจากการดำเนินงานของกระทรวงทบวงกรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง

- ๒) ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นองค์กรอิสระ ทั้งนี้ กระบวนการสรรหาบุคคลที่จะมาบริหารองค์กร จะต้องโปร่งใสและผ่านกระบวนการกลั่นกรองโดยมีภาคประชาชนร่วมด้วย

๒.๓ ด้านกระบวนการจัดทำรายงาน จะต้องมีการปฏิรูปกระบวนการจัดทำรายงาน EIA/EHIA ดังนี้

- ๑) กระบวนการในการกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (scoping) ต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินการโดยองค์กรอิสระร่วมกับภาคประชาชนก่อนที่จะออกเป็นข้อกำหนดในการจัดจ้างบริษัทที่ปรึกษา (TOR)
- ๒) เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานร่วมกับบริษัทที่ปรึกษา
- ๓) ให้เพิ่มมาตรการป้องกันการหลบเลี่ยงการจัดทำรายงาน EIA/EHIA เช่น มีข้อกำหนดในการปรับปรุงบัญชีโครงการที่เข้าข่ายต้องทำรายงาน EIA/EHIA ทุกๆปี
- ๔) ให้มีระบบร้องเรียนโครงการที่หลบเลี่ยงโดยอาศัยช่องว่างทางกฎหมาย โดยเพิ่มเติมข้อกำหนดในการลดผลกระทบสำหรับโครงการที่ไม่เข้าข่ายจัดทำรายงาน EIA/EHIA

๒.๔ ด้านการพิจารณารายงาน จะต้องมีการปฏิรูปกระบวนการพิจารณารายงาน EIA/EHIA ดังนี้

- ๑) ให้มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะผู้ชำนาญการ (คชก.) พิจารณารายงาน EIA/EHIA โดยเปิดเผยและโปร่งใสมากขึ้น
- ๒) ให้ภาคประชาชนและนักวิชาการได้มีโอกาสเสนอข้อมูลและความคิดเห็นต่อการพิจารณาโครงการในทุกขั้นตอน
- ๓) ปรับปรุงโครงสร้างของคณะผู้ชำนาญการให้ครอบคลุมทุกประเด็นที่มีผลกระทบ
- ๔) นำผังเมืองที่ประกาศใช้หรือร่างผังเมืองที่ผ่านความเห็นชอบมาใช้ประกอบการพิจารณารายงาน EIA/EHIA
- ๕) กำหนดระยะเวลาการปรับปรุงรายงานหลังจากที่ คชก. ได้ให้ความเห็นปรับแก้ไขแล้ว

๒.๕ ด้านการติดตามตรวจสอบ จะต้องมีการปฏิรูปกระบวนการติดตามและตรวจสอบดังนี้

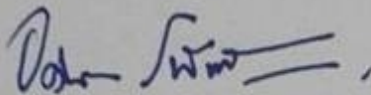
- ๑) ให้มีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้หน่วยงานอนุมัติมีอำนาจนำมาตรการป้องกันและมาตรการลดผลกระทบในรายงาน EIA/EHIA ไปกำหนดเป็นเงื่อนไขเพิ่มเติมในคำสั่งอนุมัติโครงการ
- ๒) ให้เจ้าของโครงการจัดเวทีนำเสนอผลการปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบทุกช่วงระยะเวลาที่กำหนด
- ๓) ให้เครือข่ายชุมชนและสถาบันการศึกษาในพื้นที่มีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบรายงาน EIA/EHIA

๔) กระจายอำนาจและหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบไปยังสำนักสิ่งแวดล้อมภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและคณะตระหนักถึงความยากลำบากและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการปฏิรูปที่นำเสนอ จึงใคร่ขอเรียนให้ความมั่นใจ ว่าข้าพเจ้าและคณะพร้อมที่จะสนับสนุนการดำเนินการปฏิรูปของคณะรักษาความสงบแห่งชาติทุกวิถีทาง เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติในระยะยาว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการเป็นการด่วนด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

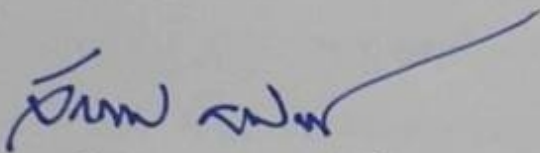
ขอแสดงความนับถือ

ม.ร.ว.ดร.อคิน รพีพัฒน์

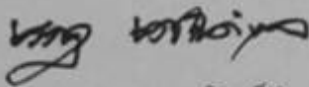
ศ.ดร.ชงชัย พรรณสวัสดิ์

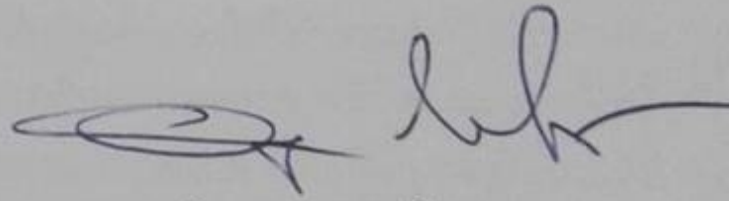
นพ.จักรธรรม ธรรมศักดิ์

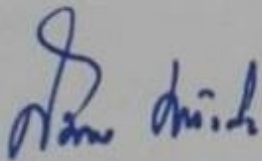
ดร.สมิทธ์ ตุงคะสมิต

รศ.ดร.เรณู เวชรัชต์พิมล

ดร.บัณฑิตูร เศรษฐศิริโรฒ

นางสาวสมพร เพ็งคำ